

# Dietrich Knorn

---

## Landsberg-Spandau

---

Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny nr 5, 319-320

---

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

NADWARCIAŃSKI ROCZNIK  
HISTORYCZNO-ARCHIWALNY  
NR 5 - ROK 1998

**Dietrich Knorn**  
Berlin - Spandau (Niemcy)

**Landsberg - Spandau \***

Ze Spandau (Spandawa) pochodził cześnik Henryk, wymieniony jako pierwszy wśród świadków obecnych przy spisywaniu (w dniu 2 lipca 1257 roku) dokumentu lokacyjnego miasta Landsberga nad Wartą. Landsberczanin natomiast opracował dzieje Spandau (które od roku 1920 znalazło się w granicach wielkiego Berlina jako jego odrębna dzielnica). Owym dziejopisem był Daniel Friedrich Schulze. Urodził się w Landsbergu nad Wartą jako syn kupca Daniela Adama Schulza i jego żony Dorthei Luizy z domu Eichhorn. Daniel Friedrich Schulze w roku 1763 zamieszkał w Spandau, gdzie objął posadę rektora tamtejszej szkoły (parafialnej) i stanowisko początkowo diakona (1767), potem archidiakona (1772) przy kościele ewangelickim pod wezwaniem Św. Mikołaja. W latach 1778-1811 był proboszczem przy tym kościele i pełnił urząd superintendenta.

---

\* Na temat dzieła Friedricha Schulze kilka uzupełnień do tekstu Dietricha Knorna znajduje się w 48 tomie *Jahrbuch für Brandenburgische Landesgeschichte* z roku 1997, w artykule Joachima Pohla: *Stadtgeschichtsschreibung im Kaiserreich am Beispiel der „Urkundlichen Geschichte der Stadt und Festung Spandau. Zur 150 Wiederkehr des Geburtstages von Otto Kuntzemüller*, s. 127-151.

Pastor Schulze pracował nad swym dziełem codziennie od czwartej rano, jako że musiał godzić swe obowiązki duszpasterskie z pasjami badawczymi. Jego dzieło jednak, mimo że bardzo wysoko cenione przez następne pokolenia historyków tego miasta, przez ponad sto lat znajdowało się w rękopisie. Dopiero z okazji stulecia śmierci pastora, w roku 1911 praca została opublikowana w Spandau pod tytułem: *Zur Beschreibung und Geschichte von Spandow. Gesammelte Materialien* (Manuskript von 1784). Wydawcą dwutomowego dzieła był Otto Recke (red.).

Zmarł 3 sierpnia 1811 r. Jego portret można oglądać w kościele Św. Mikołaja zawieszony w prawej nawie bocznej.

Dziełem życia Daniela Friedricha Schulza była praca pt. *Chronik Spandaus vom Jahr 1137 bis zum Jahr 1804*. Praca ta licząca 1071 stron opracowana rzetelnie w oparciu o wszystkie wówczas dostępne źródła dotyczące dziejów miasta i kościoła, którą pisał przez dwadzieścia lat, była cennym darem przekazanym następnym pokoleniom, pozwalającym czytelnikom na poznanie dziejów Spandau i zachowanie obrazów przeszłości przed zapomnieniem.

Kościół Św. Mikołaja w Spandau ma dla Marchii Brandenburskiej szczególne znaczenie. To tutaj elektor Joachim II w dniu 1 listopada 1539 roku przyjął po raz pierwszy komunię świętą w dwóch postaciach z rąk biskupa Matthiasa von Jagow wyrażając w ten sposób swe przystąpienie do kościoła ewangelickiego, założonego przez Lutra.

Tłumaczył Zbigniew Czarnuch